

ØSTRE LANDSRET

KENDELSE

afsagt den 2. juli 2024

Sag BS-45028/2023-OLR
(14. afdeling)

Bæredygtigt Landbrug som mandatar for

1) A

2) B

og

3) C

(advokat Gert Møller Lund)

mod

Fødevarestyrelsen

(advokat Sune Fugleholm)

Landsdommerne Benedikte Holberg, Johann Herzog og Mette Brændgaard Kolby (kst.) har behandlet sagen.

Sagsfremstilling

Denne kendelse vedrører spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne i retsplejelovens § 226, stk. 1, for at henvise en sag til behandling ved landsret er opfyldt.

Sagen angår spørgsmålet, om Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til sagsøgerne, der alle er minkavlere, udgjorde en krænkelse af sagsøgernes menneskerettigheder efter artikel 1 i 1. tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og hvorvidt sagsøgerne som følge heraf har krav på godtgørelse.

På baggrund af en risikovurdering fra Statens Serum Institut om smittespredning og immunisering i relation til den daværende COVID-19 pandemi, besluttede regeringen den 3. november 2020, at alle mink på minkfarme i Danmark skulle aflives. Regeringens beslutning blev offentliggjort på et pressemøde i Statsministeriet den 4. november 2020.

Den 6. november 2020 udsendte Fødevarestyrelsen et brev til alle minkavlere i Danmark, hvoraf det fremgik, at alle mink i Danmark skulle aflives hurtigst muligt af hensyn til folkesundheden. Af brevet fremgår bl.a.:

”Brev til alle minkavlere i Danmark

Kære minkavler

Regeringen har meldt ud, at alle mink i landet skal aflives af hensyn til folkesundheden. Det er vigtigt, at aflivningen foregår hurtigst muligt.

Vi har stor forståelse for jeres situation, som er forfærdelig for erhvervet, både besætningsejere, medarbejdere, familier og følgeerhverv.

I denne mail kan du læse, hvordan du skal forholde dig, hvis du har:

- en minkfarm i syv nordjyske kommuner
- en smittet minkfarm
- en rask minkfarm inden for zonerne
- en minkfarm uden for zonerne

...

Minkfarme uden for zonerne

Aflivningen af alle mink (også avlsdyr) skal være overstået den 16. november 2020. Du skal derfor begynde på aflivning og pelsning af besætningen hurtigst muligt. Du skal være særlig opmærksom på, at der ikke er mink, der undslipper og løber ud i naturen.

Optælling - du må gerne gå i gang

Besætningen skal tælles op, men aflivning må gerne gå i gang før optælling. Myndighederne skal ikke være tilstede ved opstart. Det skal være muligt at tælle levende mink. For de kroppe der er sendt til pelseri, skal

en følgeseddel kunne oplyse, hvor mange mink, der er sendt. Myndighederne ringer til dig i løbet af de kommende dage for at lave en aftale om optælling.

Du skal selv bestille container. Det er vigtigt, at du sikrer, at alle mink er døde, inden de kommes i containere.

Bonus for hurtig aflivning

Du får 20 kr. i tempo-bonus pr. mink ved, at minkene i farmen er aflivet senest den 16. november (10 dage efter startdatoen, som tæller fra den 6. november 2020).

Læs mere i FAQ for aflivning af mink uden for zonerne

Rengøring og desinfektion

Du skal selv rengøre minkfarmen efter aflivningen, på samme måde som normalt efter pelsning.

Erstatning for aflivning af mink uden for zonerne

Når du afliver uden for zonerne, får du driftstabserstatning, men du får ikke erstatning for dyrenes værdi, da skindene afsættes på markedsvilkår. Beregningen af erstatning er under udarbejdelse, men modsvarer den erstatning som findes for driftstab på avlsdyr i ikke-smittede besætninger inden for zonerne."

Den 10. november 2020 udsendte Fødevarestyrelsen et nyt brev til de danske minkavlere. Af brevet fremgår bl.a.:

"Brev til alle minkavlere i Danmark II

Version 2, 10. november 2020

Kære minkavler

Situationen ændrer sig meget hurtigt lige nu, derfor har det været nødvendigt at præcisere og ændre i det brev vi sendte ud fredag den 6. november.

Fødevarestyrelsen beklager meget, at det i brevet ikke fremgik, at der for raske minkfarme, der befinder sig længere væk end 7,8 km fra en

smittet besætning, var tale om en opfordring til aflivning hurtigst muligt af hensyn til folkesundheden.

Regeringen har meldt ud, at alle mink i landet skal aflives af hensyn til folkesundheden. Det er vigtigt, at aflivningen foregår hurtigst muligt. Regeringen er derfor i fuld gang med at etablere de nødvendige hjemler til at påbyde aflivning uden for zonerne, til at udbetale de besluttede tempobonusser samt yde erstatning og compensation til de berørte minkavlere.

Vi har stor forståelse for jeres situation, som er forfærdelig for erhvervet, både besætningsejere, medarbejdere, familier og følgeerhverv.

I denne mail kan du læse, hvordan du skal forholde dig, hvis du har:

- en minkfarm i syv nordjyske kommuner
- en smittet minkfarm
- en rask minkfarm inden for zonerne
- en minkfarm uden for zonerne

...

Minkfarme uden for zonerne

Det er regeringens ambition, at aflivningen af alle mink (også avlsdyr) skal være overstået den 16. november 2020, og det er således en betingelse for at du bliver berettiget til at modtage bonus for hurtig aflivning, at du er færdig senest denne dato. Du skal være særlig opmærksom på, at der ikke er mink, der undslipper og løber ud i naturen.”

Den 10. november 2020 fremsatte den daværende fødevareminister forslag til lov om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink (lovforslag nr. L 77 af 10. november 2020), der med visse ændringer blev vedtaget af Folketinget den 21. december 2020 (lov nr. 2185 af 29. december 2020 om aflivning og midlertidigt forbud mod hold af mink frem til den 31. december 2021). Med vedtagelsen af loven blev der skabt lovhjemmel til aflivning af samtlige mink og et midlertidigt forbud mod hold af mink. Der blev samtidig etableret hjemmel til at fastsætte regler om erstatning og compensation som følge af forbuddet mod hold af mink.

Der er mellem parterne enighed om, at lovhjemlen ikke blev etableret med tilbagevirkende kraft.

Den 25. januar 2021 blev der mellem den daværende regering og Venstre, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti samt Liberal Alliance indgået en politisk aftale om erstatning mv. til minkavlere og følgeerhverv berørt af COVID-19.

Sagsøgerne aflivede deres mink i løbet af november 2020.

Sagen er af Retten i Glostrup henvist til Østre Landsret, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1, ved kendelse af 11. september 2023. Af kendelsen fremgår:

”Bæredygtigt Landbrug har som mandatar nedlagt påstande om, at Fødevarestyrelsen skal anerkende, at Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 udgjorde en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, 1. tillægsprotokol, artikel 1, og at Fødevarestyrelsen skal betale 17.000 kr. i godtgørelse til sagsøgerne.

Bæredygtigt Landbrug har overordnet gjort gældende, at Fødevarestyrelsens påbud blev meddelt uden fornøden lovhjemmel, og at sagsøgerne allerede af denne grund er berettiget til en godtgørelse for ikke økonomisk skade, som ikke påvirkes af de erstatninger, der i øvrigt måtte tilfalde sagsøgerne.

Fødevarestyrelsen har nedlagt påstand om frifindelse og har til støtte herfor overordnet gjort gældende, at sagsøgerne ikke har påvist nogen krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Selv hvis der forelå en sådan krænkelse ved Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020, medfører dette ikke, at sagsøgerne har krav på godtgørelse, idet sagsøgerne har fået fuldstændig erstatning og en beklagelse fra Fødevarestyrelsen.

Retten finder, at sagen rejser et principielt spørgsmål om, hvorvidt en myndigheds påbud af den i sagen omhandlede karakter - meddelt uden lovhjemmel - kunne anses for en krænkelse og berettige til godtgørelse efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Herefter og hen-set til sagens samfundsmæssige rækkevidde i øvrig, finder retten, at sagen bør henvises til behandling i landsretten, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1. Anmodningen om henvisning tages herefter til følge.”

Parternes påstande og anbringender i hovedsagen

Sagsøgerne har nedlagt påstand om, at Fødevarestyrelsen skal anerkende, at styrelsens påbud til sagsøgerne af 6. november 2020 udgør en krænkelse af Den

Europæiske Menneskerettighedskonvention, 1. tillægsprotokol, artikel 1 (påstand 1), og at Fødevarestyrelsen tilpligtes at betale 17.000 kr. til hver af sagsøgerne med tillæg af procesrente (påstand 2).

Til støtte for de nedlagte påstande har sagsøgerne overordnet gjort gældende, at sagsøgtes påbud af 6. november 2020 er meddelt uden fornøden lovhjemmel i strid med grundlovens § 73, stk. 1, og at påbuddet ligeledes er meddelt i strid med kravet om lovhjemmel i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), tillægsprotokol 1, artikel 1. Der var tale om et særdeles intenst og uproportionalt indgreb i sagsøgernes ejendomme, der blev foretaget uden lovhjemmel. Myndighederne var vidende om den manglende hjemmel, hvilket er en skærpende omstændighed for vurderingen af sagens grove karakter.

Fødevarestyrelsens påbud af 6. november 2020 indskrænkede sagsøgernes reelle dispositionsmuligheder så væsentligt, at sagsøgerne blev pålagt en "individual and excessive burden" i tillægsprotokol 1, art. 1's forstand. Påbuddet blev fremsat uden fornøden hjemmel, og indgrebet er derfor omfattet af art. 1. Kravet om legalitet er den første og vigtigste betingelse i bestemmelsen.

Der er ikke med lov nr. 2158 af 29. december 2020 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink givet grundlag for at lovliggøre det ulovlige påbud, som blev udstedt til sagsøgerne.

Offentlige myndigheders indgreb i retten til respekt for ejendom skal være foretaget i overensstemmelse med national ret. Der skal ligeledes være tilstrækkelig beskyttelse af borgerne mod vilkårlige indgreb fra det offentlige.

Granskningskommissionen har efterfølgende konkluderet, at sagsøgtes påbud af 6. november 2020 ikke havde hjemmel, og at statsministerens pressemøde den 4. november 2020 var groft vildledende og klart ulovlig. Det bestrides på den baggrund, at lov nr. 2158 af 29. december 2020 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink er relevant for denne sag. Legalitetsprincippet er en grundlæggende retsgrundsætning i dansk ret, og en tilsidesættelse af denne må nødvendigvis medføre, at en myndigheds indgreb ikke er foretaget i overensstemmelse med national ret. Dertil kommer, at de berørte sagsøgere ikke i nærværende sag har været tilstrækkeligt beskyttet mod sagsøgtes vilkårlige og vidtgående indgreb i deres ejendomsret.

Det fremsatte krav om godtgørelse omfatter alene godtgørelse for krænkelse af sagsøgernes rettigheder i henhold til EMRK, jf. konventionens art. 13 og art. 41,

og godtgørelsen påvirkes ikke af de erstatninger, der i øvrigt måtte tilfalde sagsøgerne, særligt i medfør af lov om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink.

Alene konstateringen af, at påbuddet fra den 6. november 2020 savner lovhjemmel, er tilstrækkeligt til, at sagsøgerne er berettiget til godtgørelse for ikkeøkonomisk skade, jf. EMRK, tillægsprotokol 1, artikel 1. Henset til, at ejendomsretten er en central beskyttelse af borgerens rettigheder, og idet kravet om gyldig hjemmel er et grundlæggende princip for retsstaten, er sagsøgerne berettiget hertil

Det er ikke korrekt, at sagsøgerne ikke har aflivet avlsdyr på baggrund af Fødevarestyrelsens påbud om, at alle mink skulle aflives. Da sagsøgerne påbegyndte aflivningen af minkene, indebar det også aflivning af de avlsdyr, der skulle udgøre grundlaget for næste års hold af mink. Sædvanligvis findes næste års avlsdyr i perioden 8.-10. november (afhængig af farven på minkenes pels) blandt hvalpene i holdet af minkene. Sagsøgerne udvalgte i år 2020 ikke avlsdyr blandt hvalpen som følge af Fødevarestyrelsens påbud.

Det bestrides, at C ikke har aflivet mink i perioden fra den 6. november 2020 til den 10. november 2020. C måtte i forbindelse med Fødevarestyrelsens påbud om aflivning straks hyre tre ansatte til at forestå aflivningen for at kunne opfylde påbuddet. Af optællingsskemaet fremgår det, at der på farmen den 13. november 2020 var 13.120 mink, fordelt med 2.000 levende avlsdyr og 11.120 levende hvalpe. Dette er imidlertid udtryk for en fejlfortolkning af et misvisende skema. De to soldater udsendt fra Beredskabsstyrelsen, som var udsendt med henblik på at foretage optællingen, var usikre og vidste ikke, hvordan optællingsskemaet skulle udfyldes og foretog derfor ikke en optælling af de døde dyr, som C havde i eget pelseri.

Tilsvarende er optællingsskemaet vedrørende B udfyldt af Beredskabsstyrelsen, og virksomheden har alene kvitteret for foretagelsen af optællingen.

De af Fødevarestyrelsen fremlagte optællingsskemaer er endvidere ikke retvisende for, om de pågældende dyr alligevel skulle have været aflivet på et senere tidspunkt. Det er desuden uden betydning for spørgsmålet om krænkelsen, at minkene på et senere tidspunkt skulle have været aflivet. Påbuddet om aflivningen frarøvede de facto sagsøgerne deres mulighed for at disponere frit over deres ejendom, uanset, at aflivning ville have været et sandsynligt udfald.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har fastslået, at også juridiske personer kan få tilkendt kompensation for ikke-økonomisk skade, jf. her ved præmis 35 i dom af 6. april 2000, *Comingersoll S.A. mod Portugal*. Som det fremgår heraf, kan der i den henseende tages hensyn til selskabets omdømme, usikkerhed i planlægning af afgørelser, forstyrrelse i ledelse af selskabet, og ikke mindst den bekymring og det ubehag, som deltagerne i selskabets ledelse udsættes for.

I nærværende sag er sagsøgerne juridiske personer, men selskabsformerne er henholdsvis to enkeltmandsvirksomheder og et interessentskab, hvor deltagerne personligt har udøvet aktiviteterne. Der er i alle tre tilfælde tale om selskabsformer med personlig hæftelse. Der er samtidig tale om selskaber, hvor de juridiske personer bærer samme navn som personerne, der ejer dem, hvorfor det kan lægges til grund, at der er en høj grad af identifikation mellem de juridiske personer og ejerkredsen. Som følge af selskabsformerne har de bekymringer og det ubehag, som det vilkårlige indgreb fra sagsøgtes side har medført, ramt selskabernes ledelse personligt. Fødevarestyrelsens anbringende om, at sagsøgerne ikke har godtgjort at have været udsat for ikke-økonomisk skade i form af eksempelvis sorg, frustration, usikkerhed og umenneskelig behandling, bestrides på den baggrund.

Fødevarestyrelsen har nedlagt påstand om frifindelse og har til støtte herfor overordnet gjort gældende, at sagsøgerne ikke har påvist nogen krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK som følge af styrelsens brev af 6. november 2020.

Selv om der med brevet af 6. november 2020 måtte være sket en krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, medfører dette ikke et krav fra sagsøgerne på godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Det fremgår af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, at enhver fysisk eller juridisk person har ret til respekt for sin ejendom og ikke må berøves sin ejendom, medmindre det sker i samfundets interesse og i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat ved lov og følger af folkerettens almindelige principper. Bestemmelsen skal imidlertid ikke på nogen måde begrænse statens ret til at håndhæve sådanne love, som den anser for nødvendige for at overvåge, at ejendomsretten udøves i overensstemmelse med almenhedens interesse, eller for at sikre betaling af skatter, andre afgifter og bøder.

Det følger af praksis fra EMD, at det er en betingelse for anvendeligheden af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, at der foreligger en begrænsning i ejendomsretten ud over en vis minimumsgrænse. Med denne betingelse er artikel 1

i 1. tillægsprotokol til EMRK på linje med det grundlæggende indgrebskriterium, som er udviklet i EMD's praksis, hvorefter helt ubetydelige eller meget beskedne påvirkninger af rettighedernes beskyttelsesområde ikke anses som indgreb.

Staterne overlades som udgangspunkt en meget vid skønsmargin, og der skal foreligge særdeles intense og uproportionale konkrete indgreb – ”an individual and excessive burden” – før krænkelser statueres, se f.eks. Sporrang og Lönnroth 23/9 1982, pr. 19.

Fødevarerstyrelsens brev af 6. november 2020 udgjorde ikke i forhold til sagsøgerne en krænkelser i perioden fra den 6. november 2020 til den 10. november 2020, hvor der blev udsendt et nyt brev fra Fødevarerstyrelsen med præcisering af brevet af 6. november 2020. Brevet blev således korrigeret efter fire dage, og der er således ikke tale om et forhold, der har stået på gennem længere tid.

Ved vurderingen af, om der foreligger et indgreb omfattet af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, skal det tillægges vægt, at mink i almindelighed påbegyndes aflivet medio november for så vidt angår de mink, som ikke skal videreføres som avlsdyr det kommende år. Henset til at ingen af sagsøgerne har aflivet avlsdyr i perioden fra den 6. november 2020 til den 10. november 2020, kan der allerede af den grund ikke foreligge et indgreb omfattet af EMRK.

For så vidt angår enkeltmandsvirksomheden C fremgår det af Fødevarerstyrelsens optællingserklæring, at C den 13. november 2020 havde 2.000 levende avlsdyr og 11.120 levende hvalpe (inkl. hanner) og 0 døde mink aflivet efter den 4. november 2020. C har underskrevet optællingserklæringen den 13. november 2020. C har således ikke aflivet nogen mink i perioden fra den 6. november 2020 til 10. november 2020 og har dermed ikke været udsat for noget indgreb i ejendomsretten som følge af brevet af 6. november 2020. C aflivede derimod alle sine mink efter den 10. november 2020, hvor Fødevarerstyrelsen havde oplyst C om, at minkavlere i zone 3 ikke var forpligtet til at aflive deres mink, hvilket beviser, at det ikke var indholdet af Fødevarerstyrelsens brev af 6. november 2020, som var årsagen til, at C aflivede sine mink. C har også kunnet pelse og sælge sine mink på auktion som planlagt.

For så vidt angår B fremgår det af Fødevarerstyrelsens optællingserklæring, at virksomheden den 8. november 2020 havde ”totalt 46.500 hvalpe heraf 10.000 pelsset pr 8/11-2020”. B har underskrevet optællingserklæringen den 8. november 2020. Optællingserklæringen er tilsvarende underskrevet af en myndighedsperson på vegne af Fødevarerstyrelsen. Det må således lægges til grund, at virksom-

heden på tidspunktet for optællingen alene havde aflivet hvalpe og ikke avlsdyr. Anbringendet fra B om, at optællingen ikke er retvisende, og at der inden den 10. november 2020 også var aflivet avlsdyr, er ikke dokumenteret.

For så vidt angår enkeltmandsvirksomheden A fremgår det af Fødevarestyrelsens optællingserklæring, at virksomheden 10. november 2020 havde 8.000 døde dyr pelset på eget pelseri. Af optællingserklæringen fremgår det ud for feltet "Antal levende avlsdyr (kun tæver)", at der var optalt 4.100 "*avlstæver vi sætter af under normale forhold*", og ud for feltet "Antal levende hvalpe (inkl. hanner)" fremgår, at der var optalt 15.319 "*Tæve + han hvalpe, der går tilbage på farmen*". Disse hvalpe ville under normale omstændigheder være blevet aflivet medio november i forbindelse med pelsning. Det forhold, at disse mink blev aflivet en uge tidligere end planlagt, udgør ikke et indgreb af en sådan intensitet, at det kan udgøre en krænkelse af artikel 1 i tillægsprotokol 1 til EMRK. Hvalpene blev således også pelset og solgt på auktion som planlagt. Anbringendet fra A om, at der ved Fødevarestyrelsens optælling den 10. november 2020 både var aflivet avlsdyr og hvalpe, er ikke ledsaget af dokumentation.

Både B og A fortsatte således deres aflivning af mink også efter den 10. november 2020, hvor Fødevarestyrelsen havde oplyst sagsøgerne om, at minkavlere i zone 3 ikke var forpligtet til at aflive deres mink, hvilket bestyrker, at Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 ikke har været særligt intensivt i forhold til virksomhederne. Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 har således ikke udgjort en begrænsning af sagsøgernes ejendomsret, der overskrider den minimumsgrænse, der er fastlagt i EMD's praksis.

Hvis retten kommer frem til, at der foreligger et indgreb omfattet af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, er det et krav, at indgrebet skal ske "i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat ved lov".

Spørgsmålet angående legalitetsprincippet i artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK er ikke, hvorvidt der var hjemmel til at foretage aflivning af mink i zone 3 i perioden fra den 6. november 2020 og frem til den 10. november 2020. Spørgsmålet er derimod, om der kan foreligge en selvstændig krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, udelukkende fordi sagsøgerne i ca. tre dage havde modtaget information, der kunne forstås som, at de også havde pligt til at aflive deres mink, selvom de befandt sig i zone 3. Dette kan ikke i sig selv medføre en krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, idet der i konventionen må efterlades et vist rum for, at medlemsstaterne kan nå at korrigere eventuelle fejl, uden at der af den grund foreligger en selvstændig krænkelse af

konventionen, herunder af legalitetsprincippet. Det væsentligste i denne sammenhæng må være, at fejlen korrigeres af myndighederne, så snart den opda-
ges.

Ved lov nr. 2185 af 29. december 2020 om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink i 2020, dvs. ca. 1 ½ måned efter Fødevarestyrelsens brev af 10. november 2020, blev der etableret et midlertidigt forbud mod hold af mink og hjemmel til, at fysiske og juridiske personer skulle lade alle mink, inklusive avlsdyr, aflive, jf. lovens § 1, stk. 1, jf. stk. 2. Det følger endvidere af forarbejderne til loven, at der med loven etableres hjemmel til, at alle mink på danske minkfarme skulle aflives (inkl. avlsdyr), og at minkproduktionen skulle indstilles, herunder genindsættelse af nye mink, til og med den 31. december 2021. Det tiltrædes, at hjemlen ikke blev etableret med tilbagevirkende kraft.

Selv om der måtte foreligge en krænkelse af artikel 1 i 1. tillægsprotokol til EMRK, har sagsøgerne ikke krav på godtgørelse efter EMRK artikel 41. Det følger således af praksis fra EMD, at ikke enhver krænkelse af konventionen giver krav på godtgørelse.

Sagsøgerne er juridiske personer, og efter EMD's praksis er udgangspunktet, at juridiske personer ikke får tilkendt erstatning for ikke-økonomisk skade.

I praksis fra EMD kan den ikke-økonomiske skade f.eks. bestå i den angst, sorg og frustration, usikkerhed eller nedsættelse af almindelig agtelse ("anxiety", "distress", "frustration", "state of uncertainty", "damage to reputation") i kølvandet på f.eks. umenneskelig behandling, ulovlig frihedsberøvelse, for lang sagsbehandlingstid, tvangsfjernelse af børn i strid med EMRK artikel 8, ulovlige indgreb i meddelelseshemmeligheden, ytringsfriheden, forsamlingsfriheden osv.

Sagsøgerne har ikke godtgjort nogen forhold af en sådan karakter i perioden fra den 6. november 2020 til den 10. november 2020, der kan medføre krav på godtgørelse for ikke-økonomisk skade. Mandataren Bæredygtigt Landbrug har ved pressemeddelelse af 27. oktober 2022 tværtimod angivet, at godtgørelseskravet har til formål at "statuere et eksempel, så offentlige myndigheder ikke fremover tilsidesætter lov eller menneskerettigheder". Et sådant hensyn kan ikke udløse krav på godtgørelse. EMD har således konsekvent afvist krav om straffende erstatning ("punitive damages"), dvs. erstatning, der ikke skal kompensere for økonomisk tab eller ikke-økonomisk skade, men skal sanktionere statens handlinger.

Sagsøgerne, der får fuldstændig erstatning og har modtaget en beklagelse fra Fødevarestyrelsen, har fået en tilstrækkelig genoprejsning og er således ikke berettiget til at modtage yderligere kompensation.

Parternes bemærkninger til spørgsmålet om henvisning

Sagsøgerne har anmodet om, at sagen henvises til behandling i landsretten i 1. instans og har til støtte herfor navnlig gjort gældende, at sagen indeholder principielle spørgsmål vedrørende fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det er første gang, at der foretages et indgreb over for et helt erhverv uden lovhjemmel, og der er ikke tidligere afsagt domme vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt et påbud af den i sagen omhandlede karakter kan udgøre en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Fødevarestyrelsen har protesteret mod, at sagen henvises til landsret i 1. instans, og har i den forbindelse anført navnlig, at der ikke er tale om en sag af principiel karakter. Sagens juridiske spørgsmål er således hverken principielle eller komplicerede, og sagens udfald beror på rettens stillingtagen til en række konkrete forhold hos sagsøgernes minkbesætninger. Disse vurderinger har ikke generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt.

Det er efter retsplejelovens § 226, stk. 1, ikke i sig selv tilstrækkeligt, at sagens udfald kan få væsentlig betydning for andre end parterne, hvis sagen ikke i øvrigt rejser principielle spørgsmål. Betingelserne for at henvise sagen til landsretten er således ikke opfyldt.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter retsplejelovens § 226, stk. 5, skal landsretten af egen drift påse, at betingelserne for at henvise sagen til behandling ved landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1, er opfyldt.

Sagen drejer sig om, hvorvidt Fødevarestyrelsens brev af 6. november 2020 til danske minkavlere om aflivning af alle mink af hensyn til folkesundheden udgjorde en krænkelse af sagsøgernes ejendomsret efter 1. tillægsprotokol, artikel 1, til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og om sagsøgerne som følge heraf har krav på godtgørelse for ikke-økonomisk skade, jf. den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 41.

På det foreliggende grundlag må det antages, at afgørelsen af sagen i væsentlig grad beror på en konkret og bevismæssig vurdering af forhold ved de enkelte sagsøgernes minkfarme, herunder navnlig omstændighederne omkring aflivningen af de pågældende minkbesætninger i perioden efter Fødevarestyrelsens

brev af 6. november 2020. Afgørelsen heraf findes ikke at indebære en principiel stillingtagen af mere generel rækkevidde, således at sagen bør kunne indbringes for Højesteret som 2. instans uden særlig tilladelse.

Landsretten sender derfor sagen tilbage til byretten til fortsat behandling.

Landsretten beklager den lange sagsbehandlingstid.

THI BESTEMMES:

Landsretten afviser at behandle sagen i 1. instans og sender sagen til byretten til fortsat behandling.